

Procedurenummer: 09/3351 WET HERT

PLEITNOTITIES ten behoeve van de MONDELINGE BEHANDELING op 26 november 2009 van het beroep van STICHTING ERFGOED KAATSHEUVEL (STERK) te Kaatsheuvel.

We schrijven geschiedenis vandaag. Dit is namelijk een van de laatste, zo niet de laatste zaak die voor de rechtbank verschijnt in het kader van de oude artikel 3 procedure van de Monumentenwet: de zogenaamde aanwijzingsaanvragen op verzoek. Die bestaan sinds begin van dit jaar namelijk niet meer. En daarmee is een einde gekomen aan ruim 40 jaar burgerparticipatie bij de aanwijzing van rijksmonumenten. Of we dat nu moeten betreuren of niet, vast staat dat dit een gedenkwaardig iets is. In ieder geval relativeert het iedere claim van precedentwerking, waarvoor de Minister, gelet op zijn zero-tolerancebeleid, zo bevreesd voor is.

Laten we starten met een kort overzicht:

STERK heeft een uitvoerig beroepschrift, met bijlagen, ingediend.

De Minister heeft een verweerschrift ingediend.

Vervolgens heeft STERK nog bij brief van 11 november 2009 de volgende stukken aan de rechtbank toegestuurd:

- a. BIS (inhoudelijk) weerwoord op de beslissing op bezwaar van de Minister van OC&W
Dit document bevat tevens de literatuurlijst betreffende architect C. de Bever (punt 6 blz. 46)
- b. Beleidsregel van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 14 juli 2004, nr. WJZ/2004/34770(8149)
- c. Beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten op verzoek (bron stafbureau Bestuurlijke en Juridische zaken van de RDMZ).
- d. Tijdelijke beleidsregel aanwijzing beschermde monumenten 2007
- e. Toelichting op de voordracht van circa 100 topmonumenten uit de periode 1940-1958¹
- f. Reactie van de Minister van OC&W aan de voorzitter van de Tweede Kamer 25 juni 2004²
Onderwerp advies Raad voor Cultuur over nieuwe beleidsregel voor aanwijzing beschermde monumenten.

Hiervan was het stuk sub a aangekondigd in het beroepschrift: hoewel het bij BIS gaat om een subsidiair onderdeel, is daarmee wel – opnieuw – de inhoudelijke motivering van de beslissing op bezwaar geheel weerlegd en weersproken. Voordat we daar op in gaan, komt eerst het verweerschrift van de Minister aan bod.

¹ Extra informatie bij BIS contra-expertise blz. 44 alinea 3 “de bijzondere kwaliteiten van De Bever....”

² Extra informatie bij Beroepschrift blz. 16 punt 6 Alinea 4 “zero tolerance”

Ten aanzien van het verweerschrift:

De Minister volstaat eenvoudigweg met enkele verwijzing naar het primaire besluit, het ambtsbericht van 28 februari 2008 en naar de bestreden beslissing.

Met betrekking tot het - zeer uitvoerig gemotiveerde en gedocumenteerde- beroepschrift wenst de Minister, nogal achteloos, slechts de volgende opmerkingen te maken:

- a. de Minister heeft bij de discretionaire besluitvorming omtrent al of niet aanwijzing van de kerk als monument zich een eigen oordeel te vormen, en mag -mits gemotiveerd- afwijken van het wettelijk voorgeschreven advies³ van de Raad voor Cultuur;
- b. een extern tegenadvies is daarvoor niet nodig, zijn eigen Rijksdienst (RCE) is bij uitstek deskundig, en de Minister heeft die deskundigheid steeds meegenomen in zijn besluitvorming;
- c. de kerk heeft niet zo'n uitzonderlijk monumentaal karakter dat de Minister aanleiding ziet om in dit geval af te wijken van zijn beleid ex art. 4:84 Awb.

Zowaar een erg kort verweerschrift, waarbij het kennelijk niet nodig wordt geoordeeld om expliciet en puntsgewijs in te gaan op de vele fundamentele gronden en argumenten die door STERK naar voren zijn gebracht in het beroepschrift!

Voor zover al deze gronden en argumenten niet, althans niet gemotiveerd worden betwist in het verweerschrift, moeten zij dus voor juist worden gehouden!

De Minister laat ook onweersproken: de opsomming door STERK in het beroepschrift van feiten en omstandigheden die door de Minister zijn erkend. Ook deze staan in deze procedure dus vast!

STERK zal hieronder nog ingaan op de (slechts) drie verweren die de Minister aanvoert tegen het beroepschrift. Deze reactie zal beperkt zijn, omdat deze stellingen van de Minister in het beroepschrift al uitvoerig zijn weerlegd. Voor het volledige betoog van STERK verwijst STERK naar het beroepschrift.

Ad a.

STERK heeft steeds erkend dat de wettelijk omschreven bevoegdheid⁴ (tot aanwijzing van een gebouw als (gewoon) "monument") *in beginsel* een discretionaire, dus een niet gebonden bevoegdheid van de Minister is. Hierbij heeft het wettelijk voorgeschreven (lid 6) advies van de Raad voor Cultuur *in beginsel* geen bindend karakter. In zoverre bestaat geen verschil van inzicht.

Echter, het beroepschrift van STERK gaat op dit punt veel verder dan het verweer van de Minister doet voorkomen.

Immers:

³ Art. 3 lid 6 Monumentenwet

⁴ Als bedoeld in art. 3 Monumentenwet

- (1) in dit geval is de aanwijsbevoegdheid – als monument – veel minder discretionair dan de Minister denkt;
- (2) de Minister heeft geen beoordelingsvrijheid ter zake van de *kwalificatie* als topmonument, en derhalve ontbreekt beleidsvrijheid ter zake van de *aanwijzing* van een (als zodanig te kwalificeren) topmonument.

Ad (1):

Vast staat dat de kerk door louter een administratieve omissie destijds niet binnen MSP is aangewezen als een monument: een administratieve omissie die vervolgens tot een formeel gebrek heeft geleid vanwege het feit dat de Jozefkerk niet voorgelegd is aan de Raad voor Cultuur (hetgeen zowel volgen de Monumentenwet 1988 als het MSP-beleid had moeten gebeuren).⁵ Ook de Minister erkent in de beslissing op bezwaar dat er iets mis is gegaan:

Toets algemeen belang: positief

Door het object te toetsen aan de genoemde MSP-criteria a.-c. met inachtneming van d. en e. moet worden geconstateerd dat het onderhavige object (kerk met pastorie) aan deze criteria voldoet en derhalve als monumentwaardig en "van algemeen belang" moet worden beschouwd, zoals de Mw 1988 dit voorschrijft. Dit is in het MIP/MSP reeds gedaan; het oordeel was inhoudelijk positief. Het niet aanwijzen gebeurde destijds niet op inhoudelijke gronden.

Sterker nog, de Minister stelt in zijn conclusie:

Gelet op het voorgaande concludeer ik dat de kerk met pastorie St. Jozef te Kaatsheuvel ten tijde van het aanwijzingsbeleid van het MSP monumentwaardig waren en ondanks verwijdering van interieuronderdelen thans nog steeds aan de MSP-criteria voldoet.

Na deze erkenning geeft de Minister zonder omwegen toe dat het hier ontegenzeggelijk gaat om een 'vergeten' monument dat eigenlijk reeds aangewezen had moeten zijn.⁶

Eigenlijk kunnen we dus nu naar huis, want niets let de rechtbank om de Minister uit te nodigen deze fout te repareren door tot aanwijzing over te gaan.

De Minister weet dit ook wel, want hoewel hij dit allemaal in zijn beslissing op bezwaar erkent, besteedt hij geen enkele aandacht aan de onvermijdelijke consequentie hiervan.

Dit aspect (de kerk had destijds aangewezen behoren te zijn) moet echter zwaar meewegen in de besluitvorming van de Minister.

⁵ Notitie ad punt 8 Ambtsbericht: STERK heeft in deze notitie die in de bezwaarfase is ingebracht, de gang van zaken achterhaald op basis van archiefonderzoek. De Minister heeft het betreffende stuk onweersproken gelaten.

⁶ Zie paragraaf 5.8. beroepschrift.

Dat geldt te meer als we kijken naar wat de Minister zelf aan verwachting uitsprak in 2004, toen hij het advies van de Raad voor Cultuur over de beleidsregel 2004 becommentarieerde: op dat moment werd tot 2006 rekening gehouden met ongeveer “zeven beschermingsverzoeken uit de periode van vóór 1940 kunnen worden ingediend waarbij daadwerkelijk sprake is van bedreiging van het voortbestaan van een topmonument.”⁷ Aangezien de Minister ook in zijn verweer niet één – laat staan zeven – aanwijzingen op verzoek heeft kunnen produceren, kan ook vanuit dit gezichtspunt onmiddellijk tot bescherming van de Jozefkerk worden overgegaan.

Ad (2).

In het normale geval (dit wil zeggen, in een procedure tot aanwijzing van een (gewoon) monument ex art. 3 van de Monumentenwet 1988) is het advies van de Raad voor Cultuur weliswaar niet bindend, maar vrijblijvend is het allerminst. Ook in het normale geval moet de Minister toch erg zware redenen hebben om bij zijn besluit (wel of niet aanwijzen als monument) af te wijken van het onafhankelijke, onpartijdige deskundigen advies van de Raad voor Cultuur.

Waar het daarentegen gaat om de kwalificatie “top-monument”, is het (herhaalde!) advies van de Raad voor Cultuur wel degelijk bindend voor de Minister, ook op grond van wat in de toelichting op zijn eigen beleidsregel daaromtrent wordt gesteld, tenzij het als apert ondeugdelijk moet worden aangemerkt.

Dat laatste zal de Minister niet aanvoeren en dat zou hij ook niet kunnen doen zonder zichzelf te diskwalificeren: hij heeft de leden van deze Raad immers vanwege hun bijzondere (door hem vooraf geverifieerde) expertise benoemd. Echter ook voor het overige komt hij niet ver: de inhoudelijke contra-expertise in BIS heeft andermaal de waarden bevestigd die het advies van de Raad voor Cultuur naar voren brengt.

Bij die kwalificatievraag – vormt de kerk wel of niet een in de beleidsregel genoemde uitzondering op het zeer restrictieve nul-beleid? – mag de terughoudendheid van het beleid uiteraard niet – nógmaals – een restrictieve rol spelen: dus niet én bij de beleidsbepaling zelf (in beginsel niets van vóór 1940 aanwijzen) én, nog eens, bij de toepassing van de uitzondering op dat stringente beleid. Dat zou immers neerkomen op dubbele terughoudendheid in het kwadraat! Op die manier gebruikt de Minister de bevoegdheid die hij krachtens de beleidsregel heeft voor een doel waarvoor die niet is bedoeld: zodra de Raad voor Cultuur in zijn advies vast stelt dat er sprake is van een topmonument, is dat een gegeven feit. De betekenis daarvan kan door de Minister op zich niet geminimaliseerd worden. Hooguit kan hij – zoals dat per definitie met dit soort adviezen gebeurt – aannemelijk maken dat andere dan inhoudelijke belangen zwaarder wegen bij zijn besluitvorming om niet tot plaatsing over te gaan. Maar dat is niet gebeurd en die zijn er ook niet.

Niet alleen de Raad voor Cultuur overigens, maar daarnaast ook:

- (1) erkende deskundigen uit de vakwereld (zie de Analyse en BIS)

⁷ Brief aan de Tweede Kamer inzake het Advies Raad voor Cultuur over nieuwe Beleidsregel voor aanwijzing van beschermde monumenten d.d. 25 juni 2004 (DCE/04/30617), p. 2.

- (2) diverse andere deskundigen(organen) binnen en buiten de overheid (zie de lijst van positieve adviezen/erkenningen), én
- (3) de bezwaarschriftencommissie van zijn eigen Ministerie bevestigen unaniem de kwalificatie topmonument.

Sterker nog, uit BIS is gebleken dat ten tijde van het MSP al bekend was dat de Jozefkerk een topmonument is. De eigen wegingscriteria van de Minister laten geen enkele ruimte voor twijfel over.⁸

Bij deze kwalificatie als topmonument, één van de drie strikte uitzonderingsgronden genoemd in de Tijdelijke beleidsregel, is vervolgens aanwijzing ex artikel 3 Mw. als monument *aangewezen* (verplicht, imperatief, zonder verdere discretionaire afweging). Er bestaat niet nog eens beleidsvrijheid, laat staan volledige vrijheid, om zelfs in de zeer incidentele uitzonderingsgevallen niet aan te wijzen! Nota bene: dit zelfs tegen alle (deskundigen)adviezen in, louter op basis van een eigen (en tot dusverre enig afwijkende) oordeel over de beschermenswaardigheid van de kerk!

Kortom, de Minister verkeert ten onrechte in de veronderstelling dat hij zowel volledige beleidsvrijheid (t.a.v. aanwijzing als monument) als beoordelingsvrijheid (t.a.v. de kwalificatie topmonument) heeft. Hij heeft echter noch het ene, noch (een marge van) het andere.

Dat laatste wordt nog eens bevestigd door de eigen bezwaarschriftencommissie van de Minister: het *“ongemotiveerd terzijde”* schuiven van het advies van de Raad voor Cultuur is niet alleen *“onzorgvuldig”*. *“Het doet bovendien afbreuk aan het vertrouwen dat de Minister in de toelichting bij de Tijdelijke beleidsregel 2006 zo expliciet in de richting van de Raad voor Cultuur heeft uitgesproken.”*⁹

Hoe terecht deze opmerking is, blijkt wel uit het feit dat de Minister in 2004 nog aan de Tweede Kamer heeft verklaard: *“Aangezien de Raad een rol heeft in de wettelijke procedure voor behandeling van aanwijzingsverzoeken, zal ik de Raad ook de komende tijd blijven informeren over alle aanvragen die ik ontvang. Hij kan dan zelf beoordelen of het een topmonument betreft dat in zijn voortbestaan bedreigd wordt.”*¹⁰

De Minister had dan ook na het tweede advies van de Raad voor Cultuur de Jozefkerk onmiddellijk moeten aanwijzen.

⁸ Dit kwam tevoorschijn bij de weerlegging van de aperte onwaarheid dat tijdens het MSP overwogen zou zijn dat De Bever een architect van de tweede garnituur was (BIS, pp. 34 e.v. weerlegging van het gestelde ad 5 in de beslissing op bezwaar).

⁹ Advies van de bezwaarschriftencommissie van OC&W (zaaknummer: BC070419 en BC070420), p. 7; de commissie benadrukt *“dat dit vertrouwen onder de Tijdelijke beleidsregel 2007 onverminderd is blijven bestaan.”*

¹⁰ Zie noot 7, p. 2.

Ad b.

De Minister voert hier eigenlijk aan dat de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (hierna kortheidshalve aangeduid als Rijksdienst) dé topexpert op het terrein van monumentenzorg is, bij uitstek deskundig, en dat hij de bevindingen van deze dienst heeft meegewogen in zijn beslissing. De bevindingen van de Rijksdienst volstaan naar zijn mening om het (herhaalde) advies van de Raad voor Cultuur (en alle overige deskundigenrapportages) ter zijde te stellen.

Ten eerste, de Minister doet hier – ten onrechte – net alsof de Rijksdienst een advies heeft gegeven dat de Minister (zelf) vervolgens heeft meegewogen in zijn besluitvorming, alsof het een externe, onafhankelijke en onpartijdige visie is die door de Minister is gevolgd. Niets is minder waar: de Rijksdienst staat niet los van de Minister, maar **is** de Minister zelf. Waar de Minister spreekt over de bevindingen van de Rijksdienst, heeft hij het dus over zijn eigen opvattingen. Hij heeft geen externe deskundigen geraadpleegd.

Ten tweede, STERK zal de laatste zijn die in twijfel trekt dat binnen de Rijksdienst veel know-how aanwezig is. Maar daaraan kan toch niet de gevolgtrekking worden verbonden dat de Rijksdienst (lees: de Minister zelf) absolute/autonome zeggenschap of macht heeft over wat wel of niet als een topmonument kwalificeert! Daar komt bij, als gezegd, dat de (gepubliceerde toelichting bij de) beleidsregel zelf bepaalt dat vooral de Raad voor Cultuur autonome zeggenschap daarover heeft. De Minister kan van dit Raad voor Cultuur-oordeel niet afwijken, laat staan daarvan afwijken louter op basis van zijn eigen mening.

Bovendien heeft STERK inmiddels tot twee maal toe een diepgaand onderbouwd deskundigenrapport ingebracht. Effectieve weerlegging van zowel het Raad voor Cultuur-oordeel als de (in de vakliteratuur gepubliceerde) *Analyse* vergt op zijn minst het overleggen van een of meer contra-expertises. De simpele ontkenning door de Minister is onvoldoende, hoe doorspekt met eigen waarderingsen ook. Hoe onvoldoende de beslissing op bezwaar op dit punt is, is inmiddels geobjectiveerd in BIS.

Ad c.

Het gaat hier niet om de vraag of in dit geval afwijking (ex art. 4:84 Awb) van de tijdelijke beleidsregel (inhoudende: niets van vóór 1940 aanwijzen) rechtens is aangewezen (met de eventuele bewijslast van dien voor STERK).

Het gaat hier daarentegen om de behoorlijke en juiste toepassing van die beleidsregel, dat wil zeggen om de toepassing van de met zoveel woorden (in de toelichting) genoemde uitzondering voor aanwijzing (topmonument). Die beleidsregel voorziet nu juist in (imperatieve) aanwijzing van wat als topmonument kwalificeert.

En, zelfs indien de kerk niet als topmonument zou zijn aan te merken (quod non), zou wel degelijk een afwijking op de strikte beleidsregel (niets aanwijzen) gerechtvaardigd zijn, gelet op:

- het is een ‘vergeten’ monument
- de erkende stedenbouwkundige waarde
- gegarandeerd behoudsperspectief.

De erkenning in de vakliteratuur

Als gezegd in het beroepschrift, bij erkenning van de kerk in de vakliteratuur is volgens de (toelichting op) de beleidsregel de kwalificatie “topmonument” gegeven, hetgeen impliceert: er moet worden aangewezen.

In de notitie BIS heeft STERK een literatuurlijst opgenomen, waaruit blijkt dat het pand zowel in historische als de hedendaagse vakliteratuur voorkomt. Niet alleen Gerrit Vermeer heeft over het complex gepubliceerd (en wel ruim vóór de beslissing op bezwaarschrift), maar het figureert ook in de serie naslagwerken *Monumenten in [volgt de naam van de provincie, in casu Brabant]* die met medewerking van ’s Minister Rijksdienst is uitgegeven.

De Minister weet dit eigenlijk (voor een deel) ook wel, maar acht dit in de beslissing op bezwaar opeens onvoldoende. Ook hier meet hij zich een discretionaire bevoegdheid aan die hij niet heeft.

Zoals in BIS al is gesteld, staat in geen enkele beleidsregel aangegeven hoe vaak, door hoeveel deskundigen in hoeveel en/of in welke vakbladen een object of complex vermeld dient te zijn, om aan dit vereiste te voldoen. Het feit dat de Jozefkerk daarin voorkomt is op zich voldoende. Bij de uitvoering van de beleidregel(s) dient de Minister zich hieraan dan ook te houden.

Dat hierbij opnieuw een oneigenlijk argument is gehanteerd mag blijken uit het volgende. De zogenaamd tweederangs architect C.H. de Bever figureert, zoals aangevoerd, in de beroemde lijst van 100: de collectie topmonumenten uit de Wederopbouw die de Minister in principe als laatste gaat aanwijzen: *“Samen met de vele andere (nog) niet beschermde werken vertellen deze topmonumenten ‘het verhaal’ van de wederopbouw.”*¹¹

Cees de Bever is hierin vertegenwoordigd met het complex van de Klokkenberg hier in Breda en het Clarissenklooster te Eindhoven, die de Minister dus beide kwalificeert als topmonument.

Wat lezen we in de motivering van dit betoog:

Ondanks het ontbreken van een integrale, geactualiseerde studie van de bouwgeschiedenis van Nederland in het midden van de twintigste eeuw en van een complete databank van de destijds gerealiseerde gebouwenvoorraad (ongeveer twee miljoen), was het wel mogelijk om aan de hand van algemeen toegankelijke literatuur een globaal, landsbreed overzicht op te

¹¹ Toelichting op de voordracht van circa 100 topmonumenten uit de periode 1940-58, RACM 2008, p. 2.

*bouwen dat zich in beginsel over alle gebouwtypen en de belangrijkste architectuurstromingen uitstrekt.*¹²

Wat zien we nu in de literatuurlijst die Gerrit Vermeer met betrekking tot het werk van de Bever heeft geproduceerd: één treffer over de Klokkenberg, en wel uit 2000, en twee over het Clarissenklooster, uit het bouwjaar 1853 (en dit tegenover 5 treffers over de Jozefkerk).

Na het voorgaande zijn de stellingen van de Minister met betrekking tot de vakliteratuur in de beslissing op bezwaar wel heel ongeloofwaardig.

BIS: inhoudelijke repliek van STERK op de beslissing in bezwaar

In haar beroepschrift heeft STERK subsidiair aangevoerd, dat er nog een aparte repliek zou volgen ten aanzien van de inhoudelijke motivering van de beslissing op bezwaar. Die heeft STERK ingediend in de vorm van de notitie BIS.

STERK heeft hiermee de volgende vragen afgevinkt en beantwoord:

De Minister dient ingevolge de Awb zorg te dragen voor een deugdelijk en kenbaar gemotiveerd besluit, waarin een volledige heroverweging plaats vindt van alle feiten, belangen en omstandigheden die in het kader van de bezwaarprocedure naar voren zijn gebracht. Is dit inhoudelijk gezien gebeurd?	nee
De partij in beroep dient onder meer aan te tonen dat die volledige heroverweging niet heeft plaatsgevonden en dat dit gebrek niet reparabel is. Is dit door middel van BIS gebeurd? Dat is het geval gezien de hoofdstukken 2 (het niet weerlegde deel van de pleitnotities van oktober 2008), 3 (weerlegging kritiek op de matrix) en 5 (contra-expertise dr Gerrit Vermeer).	ja
Kan de partij in beroep verder aantonen dat wat er aan motivering ligt ondeugdelijk is, geheel of gedeeltelijk onjuist, geheel of gedeeltelijk irrelevant (et cetera)? Dit is het geval gelet op met name uit de hoofdstukken 3 (weerlegging kritiek matrix) en 4 ('Vetgedrukt').	ja

Wat maakt de kerk nu zo bijzonder? Laten we ons beperken tot enkele aspecten:

In een stedenbouwkundig hoogwaardige ambiance (die de Minister volop erkent) ligt een gebouw dat een waaier aan esthetische kwaliteiten ten toon spreidt. Wat direct opvalt is de aangename maat en schaal die het resultaat zijn van een doordacht ontwerpproces: de oude Vitruvianistische uitgangspunten voor harmonisch ontwerpen zijn gecombineerd met een streven naar eenvoud: grote, helder gedefinieerde massa's zijn onderling gegroepeerd tot een samenhangend geheel, waarin de pondération voor de balans zorgt. Een balans die versterkt wordt door de prachtig gemetselde muurvlakken: enkele gevels zijn nagenoeg helemaal gesloten, andere worden ritmisch

¹² Idem, pp. 2–3.

doorbroken door ramen, bogen en toegangen. De factor beweging vlecht zich daar als een tweede stem doorheen: afwisseling in hoogte, in silhouettering, maar ook het parallaxeffect van de arcade blazen daarin hun partij mee. Heel bijzonder is de oplossing voor de dakruiter annex klokkentoren die een soortgelijk accent geeft als een eeuw daarvoor de arkeltorentjes deden; architect Wijdeveld wist die treffend te omschrijven met: *C'est de la musique*. Gestolde muziek noemde Goethe de schone bouwkunst en dat geldt ook voor de Jozefkerk.

Het krachtenspel tussen klassieke harmonie en schilderachtige variatie zorgt voor een spanningsveld waardoor de kerk als mooi gekwalificeerd kan worden. Maar dat ziet de Minister niet. Die ziet niet wat de kerk bijzonder maakt, maar alleen wat andere kerken – opgedeeld in gefragmenteerde waarden – ook zouden kunnen bieden. Als we dit met een partituur zouden doen, zou er van de uitvoering niets overblijven. En laten we wel wezen, die uitvoering is bij een gaaf monument als de Jozefkerk iedere dag weer actueel.

STERK moet het kennelijk blijven herhalen: het gaat om het méér dan de som der delen en niet om het minder dan de aftreksom van de tot eenheidsmoleculen gefragmenteerde waarden. Hoe de Minister dat fragmenteren aanpakt wordt vooral duidelijk aan de hand van het voorbeeld van de basiliek met verhoogde kruisingstoren. Van het ene zijn wel meer voorbeelden en van het andere ook, dus dit is geen bijzondere waarde.

In al zijn weerspanning heeft de Minister echter ondertussen niet één basiliek als de Jozefkerk met verhoogde viering aan kunnen wijzen. En die is er ook niet omdat, zoals de Raad voor Cultuur en Gerrit Vermeer zo duidelijk hebben aangetoond, hier de schakelwaarde van De Bever ligt: De Bever weet een gevoelig midden te treffen tussen traditionalisme, rationalisme en modernisme in opzet en vormgeving waarmee wordt geanticipeerd op het naoorlogse bouwen: de verhoogde kruisingstoren nam hij over van het Christocentrische bouwen, met de basilica keerde hij terug naar een beproefd schema dat – zoals de Raad voor Cultuur terecht zegt – pas na de oorlog weer populair zal worden. Hoe sterk het waas voor de ogen van de Minister was, blijkt wel daaruit dat hij dat laatste totaal verkeerd interpreteert in de beslissing op bezwaar, waar hij ten onrechte spreekt van soortgelijke kerken in het interbellum.

Overigens is het frappant dat op de site van Reliwiki¹³ bij de trefwoorden basilica en interbellum alleen de Jozefkerk tevoorschijn komt. Idem voor T-vormige basiliek en interbellum, terwijl voor basiliek en interbellum slechts acht hits tevoorschijn komen (en dat op 52.000 rijksmonumenten).

Concreet behoudsperspectief

In het kader van de voornoemde lijst van 100 Wederopbouwmonumenten is een van de wegingsfactoren het concrete behoudsperspectief. Er mogen namelijk bij de het nieuwe, thans

¹³ Een soort Wikipedia voor kerkelijk erfgoed onder beheer en redactie van de Rijksdienst: hierop zijn alle kerkelijke rijksmonumenten met hun redengevende beschrijving opgenomen.

vigerende aanwijzingsbeleid geen nieuwe restauratieachterstanden ontstaan.¹⁴ Hoewel dit voor 2007 geen criterium was, heeft de minister ook op dit punt niets te vrezen.

Voor de Jozefkerk ligt namelijk een concreet herbestemmingsplan. Voor de exploitatieopzet is een garantieverklaring afgegeven (zie bijlage 12 beroepschrift) die het plan sluitend maakt. Voorwaarde is wel dat het gebouw een rijksmonument wordt. Vooral gelet op het feit dat de minister in zijn conclusie stelt: *“Niettemin verdient het aanbeveling om nader in overleg te treden om mogelijkheden tot passend hergebruik te onderzoeken.”*, had hij zijn verantwoordelijkheid moeten nemen. Hij had de weg moeten bewandelen die hem krachtens de Monumentenwet openstaat door de Jozefkerk aan te wijzen als beschermd monument.

Conclusie

Zoals in het beroepschrift al werd gesteld, kan de bestreden beschikking niet in stand blijven. Zij komt voor vernietiging in aanmerking, en er is – zeker gelet op het bovenstaande – geen ruimte voor nadere discretionaire besluitvorming die tot dezelfde uitkomst leidt.

Derhalve kan bij gegrondbevinding van het beroep rechtens nog maar één rechtmatig besluit worden genomen: aanwijzing van de kerk op de voet van artikel 3 van de Monumentenwet als beschermd monument.

De rechtbank kan derhalve zelf in de zaak voorzien door zelf te doen wat de Minister in de beslissing op bezwaarschrift had moeten doen, dus door het primaire besluit d.d. 20 september 2007 te herroepen en zijn uitspraak in de plaats te laten treden van de te vernietigen bestreden beschikking.

Indien de rechtbank niet zelf in de zaak voorziet, verzoekt STERK de rechtbank om in de uitspraak te bepalen dat de Minister de kerk overeenkomstig het advies van de Raad voor Cultuur had behoren aan te wijzen als beschermd monument op de voet van artikel 3 van de Monumentenwet, met de opdracht aan de Minister om met inachtneming van de uitspraak een nieuw besluit op het bezwaarschrift te nemen, zulks binnen een termijn van vier weken na de uitspraak.

Namens de stichting STERK,
dr Bernadette van Hellenberg Hubar,
gemachtigde

¹⁴ Zie ook de beleidsregel 2007: verwezen wordt naar een vereiste van de vaste Kamercommissie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap op 31 mei 2007 (Staatscourant 20 juni 2007, nr. 116 / pag. 12).

Inhoud

Ten aanzien van het verweerschrift:.....	2
De erkenning in de vakliteratuur.....	7
BIS: inhoudelijke repliek van STERK op de beslissing in bezwaar	8
Concreet behoudsperspectief	9
Conclusie	10
Inhoud	11